

Kjernekompetanse i grunnskolefaget Kunst og håndverk

Ludvigsen-utvalgets (NOU 2014:89) foreløpige dom over grunnskolefaget Kunst og håndverk er at bredden i faget kan begrense muligheten for å gå i dybden i enkeltemner. Vi spenner oss over fire hovedområder. De berører fundamentale funksjoner i ethvert menneskeliv og bærer koder om hvordan vi har organisert oss som samfunn; skapt steder å være, gjenstander til hjelp og glede i hverdagen, kunst for å formidle tanker og meninger og visuelle tegn for å kommunisere. Faget har et bredt ansvar. Det skal trene det vurderende blikket og de vurderende hendene, evnen til å se og til å kjenne etter. Det skal øve hendene i å bruke verktøy, så idéer kan virkeliggjøres. Det skal gi elevene kunnskap til å knekke koder, så de vet hvordan den visuelle kulturen påvirker dem og selv kan delta med visuelle ytringer. Det skal åpne døren til kulturarv og samtidens kunst- og designpraksiser, slik at elevene kan berike sine liv og utforske det skattkammeret av visuelle tegn og løsningsstrategier som allerede er etablert – oppdage at alt er tenkt ut og derfor kan tenkes om.

Kjernen i faget er å kunne skape i materialer, gi form til bilder, skulpturer, funksjonelle bruksgjenstander og bygde omgivelser, men det er også å kritisk vurdere det som allerede er skapt. I et verdenssamfunn som overforbruker ressurser må faget bidra i utdanningen av kritiske, oppfinnsomme og nøysomme borgere. Folk som reparerer selv fremfor å kaste, eller gir forlenget liv til gjenstander og materialer ved å redesigne dem for nye bruksområder. Folk som kan å skape produkter og praksiser som bidrar til å redusere overforbruket, eller kunstuttrykk som fremprovoserer opplevelse av alvoret og vurdering av egen livsførsel.

Det finnes ingen vei utenom bredden i faget, men undervisningen kan organiseres slik at elevene går i dybden ved å stå i samme skapende prosess over tid. Gis muligheten til å prøve, feile og justere, forkaste løsninger, lære av et bredt utvalg av inspirasjonskilder, diskutere tekniske utfordringer, visuelle virkemidler og ressursbruk. Dyktige faglærere kan sørge for at fagets bredde gir mange perspektiver til en og samme skapende prosess. Fremtidens kunst- og håndverksfag må gi elevene praktisk handlingskompetanse: strategier for å utvikle ideer og ferdigheter som gjør de i stand til å virkeliggjøre ideene. Det må forene innovasjon og kloke hender (Tesfaye 2013). Samtidig må samfunnet bringes inn i verkstedene. Innovasjon oppstår ikke i et vakuum, men med utgangspunkt i det som er gjort før og utfordringer i det virkelige liv. Faget må gi elevene et språk om gjenstander, bilder og byggverk, slik at de blir oppmerksomme på fenomen de ellers ville oversett. Den som ser forskjell kan også skape forskjell (Nyrrnes 2008).

*Eva Lutnæs
Postdoktor – Design Literacy
Høgskolen i Oslo og Akershus*

Design og håndverkkunnskap forbereder unge på morgendagens utfordringer

Grunnskolen skal forberede elevene på å ta yrkesvalg som interesserer dem og som passer for dem. Skolen skal også legge til rette for at elevene skal utvikle de forståelser, kunnskaper og ferdigheter som skal til for at de har et godt utgangspunkt for den utdanningsretningen de velger. En forutsetning for at ungdom både skal velge og kunne lykkes med design og håndverksutdanning er en solid grunnskoleutdanning som vektlegger håndverkskunnskap. Dette omfatter kunnskap om produktutvikling og problemløsning rundt funksjonalitet, ergonomi, estetikk, materialkunnskap, miljøhensyn og konstruksjonsmetoder med mer.

Viktige og vanskelige oppgaver ligger foran morgendagens håndverkere og designere. Stor produksjon av både produkter og avfall fører med seg miljøutfordringer som overforbruk av naturressurser, og utslipp av miljøskadelige stoffer. En forutsetning for å få bukt med disse problemene er at håndverkere og designere utvikler kvalitetsprodukt som forurenser minimalt under både produksjon og bruk, og som varer lenge slik at de reduserer mengden bruk og kast. For at håndverkernes og designernes initiativ til miljøvennlige løsninger skal føre fram, må disse imøtekommes av forbrukere med evner til å gjenkjenne og verdsette kvalitetsprodukt. De som ikke utdanner seg innen design og håndverksfag skal få mulighet til å opparbeide seg denne allmenndannende kompetansen i grunnskolen. En utdanning i grunnskolefaget Kunst og håndverk, med fokus på design og kvalitetshåndverk, kan styrke ungdoms forutsetninger for å lykkes i design og håndverksutdanning. Det kan også styrke alles muligheter til å ta miljøbevisste valg i hverdagen og dermed også samfunnets mulighet til å dreie det samlede forbruket i en mer bærekraftig retning.

Frafallet fra yrkesfaglige utdanningsprogram er stort. Urovekende stort. At et stort antall av ungdommene som begynner på yrkesfaglig utdanning ikke fullfører har konsekvenser for samfunnet, samtidig som det å ikke fullføre sin utdanning også har konsekvenser for det enkelte menneske. I praksis har vi et 13-årig utdanningsløp. Grunnskolen, representert ved skoleeier, må spørre seg selv hvor godt de forbereder unge på utfordringene som vil møte dem framover både i yrkesvalg, i utdanningsløp og som forbrukere av produkt og håndverkstjenester.

*Ingvill Gjerdrum Maus
Stipendiat i designdidaktikk
Høgskolen i Oslo og Akershus
Fakultet for teknologi, kunst og design
Institutt for estetiske fag*